

Suvestinė redakcija nuo 2023-11-10

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2008, Nr. [20-745](#), i. k. 1082330ISAK0003D-58

Nauja redakcija nuo 2023-11-10:

Nr. [3D-731](#), 2023-11-09, paskelbta TAR 2023-11-09, i. k. 2023-21795

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTRAS

ĮSAKYMAS

DĖL LIETUVOS ŪKINIŲ GYVŪNŲ GENETINIŲ IŠTEKLIŲ IŠSAUGOJIMO PROGRAMOS PATVIRTINIMO

2008 m. vasario 6 d. Nr. 3D-58

Vilnius

Vadovaudamasi Biologinės įvairovės konvencija, Lietuvos Respublikos ūkinių gyvūnų veislininkystės įstatymu ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. 1120 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 9.8 papunkčiu,

t v i r t i n u Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programą (pridedama).

ŽEMĖS ŪKIO MINISTRĖ

KAZIMIRA DANUTĖ PRUNSKIENĖ

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro
2008 m. vasario 6 d. įsakymu Nr. 3D-58
(Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro
2023 m. lapkričio 9 d. įsakymo Nr. 3D-731
redakcija)

LIETUVOS ŪKINIŲ GYVŪNŲ GENETINIŲ IŠTEKLIŲ IŠSAUGOJIMO PROGRAMA

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa (toliau – programa) parengta atsižvelgiant į tai, kad Lietuva, pasirašydama 1992 m. birželio 5 d. Biologinės įvairovės konvenciją, įsipareigojo išsaugoti savo ūkinių gyvūnų nacionalinius genetinius išteklius. Ūkinių gyvūnų genetiniai ištekliai yra nacionalinis turtas, jų išsaugojimas yra integruotas procesas, kuris turi selekcinę, ekonominę, mokslinę, ekologinę, kultūrinę, istorinę, aplinkosauginę, edukacinę svarbą Lietuvos Respublikai ir yra svarbi pasaulinės žemės ūkio įvairovės ir visos biologinės įvairovės dalis. Kadangi dėl nepalankių rinkos sąlygų dauguma ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių atsidūrė ties išnykimo riba, Lietuva saugo savo ūkinių gyvūnų nacionalinius genetinius išteklius, įtrauktus į senųjų ir XX a. suformuotų saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą (toliau – saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašas).

2. Senosios ir XX a. suformuotos veislės turi unikalų paveldimų ypatybių ir požymių derinį, tačiau senosios veislės – dar tik joms vienoms būdingus specifinius genus, kurių nebūtų įmanoma naujai atkurti veislei išnykus. Lietuva stengiasi apsaugoti savo ūkinių gyvūnų nacionalinius genetinius išteklius nuo išnykimo, išlaikydama biologinę įvairovę bei užtikrindama genetinį pagrindą ateities gyvulininkystei, kadangi, veisiant ūkinius gyvūnus ir gerinant vien tik produkcijos kiekybinius ir kokybinius rodiklius, pasireiškia paveldimos recesyvinės ligos, sumažėja gyvūnų atsparumas ligoms ir aplinkos pokyčiams, silpnėja jų gyvybingumas, trumpėja amžius, blogėja reprodukcijos ir produkcijos kokybė ir nelikus prie vietos sąlygų prisitaikiusių, atsparių, gyvybingų ir geromis reprodukcinėmis savybėmis pasižyminčių veislių, šiuos požymius būtų labai sunku atkurti.

3. Ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių išsaugojimą ir raidą Lietuvoje nuo 1992 metų lėmė keletas pagrindinių veiksnių: teisinio reglamentavimo kaita; Europos Sąjungos ir valstybės lėšos, skirtos ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių išsaugojimui, sparčiai kintančios rinkos sąlygos; ūkinių gyvūnų augintojų prioritetų kaita.

4. Programos paskirtis – nustatyti ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių išsaugojimo tikslą, uždavinį ir priemones, kad būtų užtikrinta ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių

išteklių valstybinė apsauga, sudarytos tinkamos sąlygos saugoti ūkinių gyvūnų nacionalinius genetinius išteklius, juos atrinkti, įvertinti, stebėti, tirti ir populiarinti.

5. Programoje vartojamos sąvokos:

5.1. **Genealoginė ūkinių gyvūnų linija** – grupė vertingų ūkinių gyvūnų, ne mažiau kaip penkių kartų palikuonių, kilusių iš bendro giminės pradininko.

5.2. **Genealoginė ūkinių gyvūnų šeima** – grupė vertingų ūkinių gyvūnų, ne mažiau kaip penkių kartų palikuonių, kilusių iš bendros giminės pradininkės.

5.3. **Grynasis veisimas** – veisimo būdas, kai poruojami tos pačios veislės ūkiniai gyvūnai.

5.4. **Grynaveislis ūkinis gyvūnas** – ūkinis gyvūnas, kurio tėvai ir protėviai yra įrašyti arba jis pats yra įrašytas arba tinkamas būti įrašytas į tos pačios ūkinių gyvūnų veislės kilmės knygą.

5.5. **Išnykusi ūkinių gyvūnų veislė** – ūkinių gyvūnų veislė, kurios nėra likusių veislinių patinų ar veislinių patelių. Veislei atkurti gali būti panaudota užšaldyta genetinė medžiaga. Veislė išnykusia gali būti pripažįstama dar prieš prarandant paskutinį tos veislės gyvūną ar genetinę medžiagą.

5.6. **Įvaisa** – grynojo veisimo būdas, kai poruojami artimos giminystės ūkiniai gyvūnai.

5.7. **Kritinė ūkinių gyvūnų veislė** – ūkinių gyvūnų veislė, kurios yra likę ne daugiau kaip 5 veisliniai patinai arba ne daugiau kaip 100 veislinių patelių, arba kurios populiaciją sudaro ne daugiau kaip 120 ūkinių gyvūnų ir jų mažėja, o grynasis veisimas yra mažesnis kaip 80 procentų ir kuri nepriskiriama prie išnykusių.

5.8. **Naudojamasis ūkinių gyvūnų genų bankas** – bankas, kuriame laikoma naudojamų ūkinių gyvūnų genetinė medžiaga greitam naudojimui ir tyrimams.

5.9. **Nykstanti ūkinių gyvūnų veislė** – ūkinių gyvūnų veislė, kurios yra likę 5–20 veislinių patinų arba 100–1000 veislinių patelių, arba kurios populiaciją sudaro 80–100 gyvūnų ir jų daugėja, o grynasis veisimas sudaro daugiau kaip 80 procentų; arba kurios populiaciją sudaro daugiau kaip 1000–1200 gyvūnų ir jų mažėja, o grynasis veisimas yra mažesnis kaip 80 procentų ir kuri nepriskiriama prie išnykusių, kritinių ar kritinių palaikomųjų veislių.

5.10. **Saugojamasis ūkinių gyvūnų genų bankas** – bankas, kuriame laikomas užšaldytos naudojamų ūkinių gyvūnų genetinės medžiagos tam tikras kiekis kaip veislės išsaugojimo garantas ateities kartoms.

5.11. **Ūkinių genofondinių gyvūnų selekcinis branduolys** – ilgalaikį grynąjį veisimą užtikrinanti genofondinių ūkinių gyvūnų banda, kurioje palaikoma visa genealoginė struktūra ir iš kurios gali būti platinama veislinė ir genetinė medžiaga.

5.12. **Ūkinių gyvūnų atranka** – ūkinių gyvūnų parinkimas veisti siekiant gauti tipingus veislei palikuonis, turinčius norimų požymių.

5.13. **Ūkinių gyvūnų genetinė medžiaga** – ūkinių gyvūnų ląstelių sudėtinių dalių (spermos, embrionų, ovocitų, klonų, somatinių ląstelių ir DNR) visuma, lemianti genetinės informacijos išsaugojimą ir perdavimą.

5.14. **Ūkinių gyvūnų genetiniai ištekliai** – naudojamos arba galimos naudoti žmogaus ūkinėje veikloje ūkinių gyvūnų rūšys, veislės, populiacijos arba jų dalys, taip pat bet kokia šių gyvūnų genetinė medžiaga (sperma, embrionai, ovocitai, klonai, somatinės ląstelės ir DNR).

5.15. **Ūkinių gyvūnų nacionaliniai genetiniai ištekliai** – Lietuvoje susidarę ūkinių gyvūnų genetiniai ištekliai, kurių išskirtiniai paveldimieji požymiai turi selekcinę, ekonominę, mokslinę, ekologinę, kultūrinę, istorinę svarbą Lietuvai.

5.16. **Ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių išsaugojimas *ex situ* (toliau – išsaugojimas *ex situ*)** – užšaldytos lietuviškų veislių ūkinių gyvūnų genetinės medžiagos išsaugojimas.

5.17. **Ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių išsaugojimas *in situ* (toliau – išsaugojimas *in situ*)** – gyvų lietuviškų populiacijų ūkinių gyvūnų saugojimas.

5.18. **Ūkinių gyvūnų populiacijos efektyvumo rodiklis (N_e)** – veisti naudojamų ūkinių gyvūnų patinų ir patelių santykis, rodantis populiacijos būklę.

6. Saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių sąrašą pagal rūšis sudaro šios lietuviškos ūkinių gyvūnų veislės:

6.1. arklių veislės: žemaitukai, stambieji žemaitukai, Lietuvos sunkieji arkliai ir senojo lietuviško genotipo trakėnai;

6.2. kiaulių veislės: Lietuvos vietinės ir senojo genotipo Lietuvos baltosios kiaulės;

6.3. galvijų veislės: Lietuvos šemieji, Lietuvos baltnugariai, senojo genotipo Lietuvos žalieji, senojo genotipo Lietuvos juodmargiai galvijai;

6.4. avių veislės: Lietuvos šiurkščiaivilnės ir Lietuvos juodgalvės avys;

6.5. Lietuvos vietinės pieninės ožkos (atkuriama);

6.6. vištinės žąsys;

6.7. Lietuvos vietinės bitės (atkuriama);

6.8. Lietuvos skalikai (parama pagal šią programą neteikiama, kadangi skalikai nėra ūkiniai gyvūnai).

7. Sąrašas nėra galutinis ir gali būti keičiamas atsižvelgiant į Ūkinių gyvūnų genetinių išteklių koordinavimo tarybos (toliau – Taryba) rekomendacijas.

8. Veislės įtraukimas į šį sąrašą:

8.1. siūlymą dėl veislių įtraukimo į sąrašą žemės ūkio ministrui teikia Taryba;

8.2. siūlymą Tarybai dėl veislės įtraukimo gali teikti:

8.2.1. pripažinta veislininkystės institucija, kuri tvarko siekiamos įtraukti veislės kilmės knygą pagal patvirtintą selekcinę programą;

8.2.2. mokslo institucija, atlikusi siekiamos įtraukti veislės visapusišką mokslinę analizę.

8.3. siūlomos veislės įtraukimo kriterijai:

8.3.1. turi atitikti FAO kriterijus dėl nykstančios veislės statuso, kaip tai apibrėžta pasaulinėje Ūkinių gyvūnų genetinių išteklių maistui ir žemės ūkiui 2007 m. ataskaitoje, t. y. turi būti išnykusi, kritinė arba nykstanti;

8.3.2. Lietuvoje turėtų būti veisiama ne mažiau kaip 40 metų;

8.3.3. veisiama šešias kartas be genetinės medžiagos įvežimo iš kitų šalių;

8.3.4. veisiama grynuoju veisimu;

8.3.5. susiformavusi ar sukurta tam tikroje Lietuvos geografinėje teritorijoje ir yra prisitaikiusi prie vietos sąlygų.

II SKYRIUS ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ

9. Pagal šią programą veiklą, apimančią ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių išsaugojimą, vykdo šie subjektai:

9.1. Lietuvos sveikatos mokslų universiteto padalinio Gyvulininkystės instituto Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių apsaugos koordinavimo centras (toliau – Centras);

9.2. Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direkcija (toliau – Direkcija);

9.3. specializuotą veislininkystės veiklą vykdančios valstybės kontroliuojamos akcinės bendrovės ir uždarnosios akcinės bendrovės, kuriose valstybei priklauso daugiau kaip ½ akcijų;

9.4. VšĮ „Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Baisogalos gyvulininkystės centras“;

9.5. 9.2, 9.3 ir 9.4 papunkčiuose minimi juridiniai asmenys toliau programoje vadinami genetinius išteklius saugantys subjektai.

10. Pagal šią programą subjektai išvardinti 9 programos punkte atlieka valstybinės reikšmės darbą, kai kurie dar nuo 1993 metų vykdo ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių saugojimo funkciją: gyvūnus saugo, tiria, platina ir populiarina senųjų vietinių veislių populiacijas. Subjektuose laikomi saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių ūkiniai gyvūnai veisiami grynuoju veisimu, uždarų populiacijų metodu, išlaikant veislių genealogines struktūras. Subjektai tvarko ūkinių gyvūnų veislininkystės ir produktyvumo apskaitą, tiria jų biologines-ūkines savybes, kaupia genetinę medžiagą, kuria naujas genealogines ūkinių gyvūnų linijas ir šeimas, vykdo informacinę sklaidą dalyvaudami parodose, propaguoja ūkinių gyvūnų nacionalinius

genetinius išteklius leidiniuose. Visa tai skatina platesnį ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių panaudojimą šalies ūkiuose. Šiuose subjektuose sukauptos intelektinės pajėgos, sugebančios įvertinti ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių būklę ir jų poreikį bei užtikrinti jų veisimą grynuoju būdu pagal genealoginę struktūrą, taip pat panaudoti įvairius veisimo metodus siekiant užtikrinti saugomų ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių veislių išlikimą.

11. Pagal šią programą saugomų ūkinių gyvūnų selekciniai branduoliai, patinų linijų ir patelių šeimų ir ūkinių gyvūnų pagal lytis skaičius yra numatytas programos 1 priede.

12. Pagal šią programą kaupiamos genetinės medžiagos kiekiai ir sukauptos medžiagos palaikymo skaičiai yra numatyti programos 2 priede.

13. Konkretūs remtini ūkinių gyvūnų ir genetinės medžiagos kiekiai fiksuojami programoje nuo 2013 m.

14. Siekiant nuosekliai planuoti ūkinių gyvūnų ir genetinės medžiagos skaičiaus kitimą programoje fiksuojami einamųjų ir ateinančių metų rodikliai (programos 3 ir 4 priedai).

15. Atsižvelgiant į tai, kad dauguma saugomų veislių yra kritinės būklės, šioje programoje ypatingas dėmesys turi būti skiriamas išsaugojimui *in situ*, siekiant išsaugoti ūkinių gyvūnų nacionalinius genetinius išteklius. Tai gali būti atlikta, pašalinus pagrindines subjektų problemas:

15.1. nepakankamą subjektų materialinės bazės kokybę;

15.2. sisteminio požiūrio į ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių išsaugojimą stoką;

15.3. finansavimo ūkinių gyvūnų nacionaliniams genetiniams ištekliams įsigyti ir išsaugoti trūkumą.

III SKYRIUS

PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINYS, VERTINIMO KRITERIJAI IR PAGRINDINĖS ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS

16. Programos tikslas – apsaugoti ūkinių gyvūnų nacionalinius genetinius išteklius nuo nykimo, užtikrinti saugomų lietuviškų gyvūnų veislių populiacijų tvarumą. Tikslo vertinimo kriterijai:

16.1. kritinių veislių skaičius arba procentas bendrame pagal programą saugomų veislių skaičiuje;

16.2. ūkinių gyvūnų populiacijos (toliau – populiacija) efektyvumo rodikliai N_e (kiekvienai populiacijai atskirai);

16.3. bendros pagal programą remiamos populiacijos pokytis, lyginant su praėjusiais metais (proc.).

17. Programos uždavinys – kaupti ir tirti ūkinių gyvūnų nacionalinius genetinius išteklius, racionaliai ir tausiai juos naudoti, sudaryti palankias sąlygas ūkinių gyvūnų rūšių evoliucijai. Uždavinio vertinimo kriterijai:

17.1. sukaupėtų pilnaverčių genealoginių ūkinių gyvūnų linijų / šeimų / individų pagal atskiras veisles skaičius (vnt.);

17.2. saugomų genetinės medžiagos komplektų skaičius (vnt.);

17.3. iš selekcinio branduolių privačių asmenų įsigytų saugomų lietuviškų veislių ūkinių gyvūnų skaičius (vnt.);

17.4. selekciniam branduoliui formuoti ar esamiems papildyti įsigytų ūkinių gyvūnų skaičius (vnt.) (gyvūnus galima įsigyti tik tais atvejais, kai formuojamas naujas selekcinis branduolys arba kyla grėsmė dėl aukšto įvaisos laipsnio).

18. Programai įgyvendinti numatytos šios priemonės:

18.1. ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių išsaugojimas *in situ*:

Įgyvendinant Biologinės įvairovės konvencijos tikslus, palaikyti šalies ūkinių gyvūnų biologinę įvairovę išsaugant ūkinių gyvūnų nacionalinius genetinius išteklius, juos veisti grynuoju veisimu siekiant įtvirtinti susidariusius išskirtinius veislių požymius. Sudaryti ūkinių genofondinių gyvūnų selekcinis branduolius ir juos išlaikyti. Subalansuoti ir tausiai panaudoti selekcinuose branduoliuose gaunamus ūkinius gyvūnus branduoliams plėsti, atnaujinti ar veislių rekreacijos tikslu platinti gyvūnus augintojams.

Svarbiausi programos 9 punkte išvardintų subjektų uždaviniai:

18.1.1. išlaikyti pagal 1 priede nurodytus rodiklius (selekcinis branduolius, linijas, šeimas, įkainius) ir skirtą finansavimą genealoginės struktūros genofondinių ūkinių gyvūnų bandas, kurių gyvūnai nuolat perduotų pageidaujamus požymius ir norimas savybes kitoms kartoms;

18.1.2. užtikrinti, kad siekiant išvengti įvaisos ir formuojant naujas linijas, į populiaciją būtų galima įterpti kitų veislių genų, tai turėtų būti tiek fenotipiškai, tiek ir genotipiškai artimų, panašioje aplinkoje susiformavusių veislių genai, tačiau kitų veislių genų įterpimas turi būti pagrįstas moksliniais tyrimais ir suderintas su Taryba ir Ūkinių gyvūnų veislininkystės veiklą prižiūrinčia institucija;

18.2. ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių išsaugojimas *ex situ*:

Įgyvendinant biologinės įvairovės konvencijos tikslus, įkurti ir (ar) palaikyti ūkinių gyvūnų genetinės medžiagos, turinčios funkcionalių paveldimumo elementų, naudojamuosius ir saugojamuosius ūkinių gyvūnų genų bankus, sudaryti genetinės medžiagos kolekcijas ir jas stabiliai naudoti ar saugoti pagal 2 priede nurodytas apimtis, įkainius ir skirtą finansavimą;

18.3. Lietuvos ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių stebėseną ir atranką: Centras, jeigu reikia, pasitelkdamas ekspertus, vykdo į Lietuvos ūkinių gyvūnų nacionalinių

genetinių išteklių programą įtrauktų veislių ar populiacijų, stebėseną šalies mastu, nustato jų pavojaus būklę atsižvelgiant į FAO reikalavimus, skaičiuoja kiekvienos veislės ūkinių gyvūnų populiacijos efektyvumo rodiklį (N_e);

18.4. ekspedicijos, kurių metu Centro vadovaujama ekspertų grupė vykdo Lietuvos ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių inventorizavimą ir tapatybės nustatymą, charakterizavimą šalies mastu, įvertina gyvūnų tipiškumą veislėms, renka statistinę informaciją, papildo genetinės medžiagos kolekcijas;

18.5. visuomenės informavimas apie Lietuvos ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių išsaugojimo veiklą (viešinimo akcijos, ūkinių gyvūnų genetinių išteklių demonstravimas, straipsniai, interneto svetainės administravimas) ir kitą su tuo susijusią veiklą, kurį vykdo Centras;

18.6. Naujų selekcinį branduolių formavimas ar gyvūnų skaičiaus keitimas esamuose (turi būti pritarta Tarybos sprendimu ir suderinta su Ūkinių gyvūnų veislininkystės veiklą prižiūrinčia institucija);

18.7. Centro, Direkcijos ir genetinius išteklius saugančių subjektų materialinės bazės kokybės gerinimas siekiant užtikrinti gyvūnų gerovę.

IV SKYRIUS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

19. Programos įgyvendinimo priemonės finansuojamos iš valstybės biudžeto lėšų.

20. Centro veikla įgyvendinant programą:

20.1. ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių nuolatinė stebėseną ir atranka. Veiklos vertinimo kriterijai: atliktų ekspedicijų skaičius, ekspedicijose stebėtų ir atrinktų gyvūnų skaičius, ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių stebėsenai ir atrankai panaudotų lėšų suma;

20.2. išsaugojimas *in situ*. Veiklos vertinimo kriterijus – ūkinių genofondinių gyvūnų selekciniam branduoliams sudaryti ir išlaikyti panaudotų lėšų suma, išsaugotų ūkinių gyvūnų skaičius pagal veislių genealogines linijas ir šeimas;

20.3. išsaugojimas *ex situ*. Veiklos vertinimo kriterijus – genetinei medžiagai kaupti panaudotų gyvūnų skaičius pagal atskiras veisles (vnt.);

20.4. gyventojų švietimas ūkinių gyvūnų nacionalinių genetinių išteklių ir šių išteklių išsaugojimo klausimais. Veiklos vertinimo kriterijai: viešinimo priemonių (pranešimų, surengtų ūkinių gyvūnų genetinių išteklių parodų, populiarinimo straipsnių ir kt.) skaičius, viešinimui panaudota lėšų suma;

20.5. nuolatinė visų Programoje įrašytų veislių stebėseną;

20.6. duomenų interneto svetainėje paskelbimas ir kartą per metus atnaujinimas pagal programos 5 priedą;

20.7. naujų selekcinį branduolių formavimas ar esamų papildymas. Veiklos vertinimo kriterijus: programos 6 punkte minimų veislių įsigytų ūkinių gyvūnų skaičius vnt.;

20.8. Materialinės bazės kokybės gerinimas siekiant užtikrinti saugomų genofondinių gyvūnų gerovę.

21. Direkcija ir Genetinius išteklius saugančių subjektų veikla įgyvendinant programą:

21.1. išsaugojimas *in situ*. Veiklos vertinimo kriterijus – ūkinių genofondinių gyvūnų selekciniam branduoliams sudaryti ir išlaikyti panaudotų lėšų suma, išsaugotų ūkinių gyvūnų skaičius pagal veislių genealogines linijas ir šeimas;

21.2. išsaugojimas *ex situ*. Veiklos vertinimo kriterijus – genetinei medžiagai kaupti panaudotų gyvūnų skaičius pagal atskiras veisles (vnt.);

21.3. naujų selekcinį branduolių formavimas ar esamų papildymas. Veiklos vertinimo kriterijus: programos 6 punkte minimų veislių įsigytų ūkinių gyvūnų skaičius vnt.;

21.4. materialinės bazės kokybės gerinimas siekiant užtikrinti saugomų genofondinių gyvūnų gerovę.

22. Saugojimą *in situ* vykdančiosios subjektai išlaiko einamaisiais metais šios programos 1 priede numatytus ūkinių genofondinių gyvūnų selekcinį branduolių, genealoginių ūkinių gyvūnų linijų ir šeimų, ūkinių gyvūnų kiekius pagal įkainius ir skirtą finansavimą.

23. Saugojimą *ex situ* vykdančiosios subjektai kaupia ir saugo einamaisiais metais šios programos 2 priede numatytus genetinės medžiagos kiekius pagal įkainius ir skirtą finansavimą.

24. Centras, Direkcija ir genetinius išteklius saugantys subjektai kiekvienų metų pirmą ketvirtį pristato Tarybai praėjusių metų rezultatus pagal programos tikslo ir programos uždavinio vertinimo kriterijus.

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

25. Programos administravimo ir finansavimo tvarką nustato genetinių išteklių administravimo taisyklės, kurias tvirtina Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras.

26. Subjektai, gaunantys finansavimą pagal programos priemones, už tų pačių priemonių įgyvendinimą negali gauti finansavimo iš kitų šaltinių.

27. Programos nuostatos peržiūrimos einamųjų metų IV ketvirtį, atsižvelgiant į Tarybos siūlymus, įkainius ir privalomų išlaikyti ūkinių gyvūnų selekcinį branduolių struktūros pokyčius, siekiant nustatyti kitų metų vertinimo kriterijų reikšmes ir finansavimą.

28. Programos priedai peržiūrimi einamųjų metų IV ketvirtį.

29. Už programos įgyvendinimo priežiūros kontrolę atsakinga Ūkinių gyvūnų
veislininkystės veiklą prižiūrinti institucija.

Lietuvos ūkinių gyvūnų
genetinių išteklių išsaugojimo programos
1 priedas

SU LIETUVOS ŪKINIŲ GYVŪNŲ GENETINIŲ IŠTEKLIŲ IŠSAUGOJIMU *IN SITU* SUSIJUSI VEIKLA

Subjektas	Gyvūnų veislė / selekcinų branduolių skaičius subjektuose		Patinų		Patelių		Iš viso gyvūnų sk.	Gyvūno išlaikymo įkainis metams, Eur	Lėšų poreikis, Eur
			skaičius	linijų sk.	skaičius	šeimų sk.			
VšĮ Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Baisogalos gyvulininkystės centras	Šemieji galvijai	1	1	1	34	4	35	753,29	26 365,15
	Baltnugariai galvijai	1	1	1	19	4	20		15 065,80
	Senojo genotipo Lietuvos žalieji	1	1	1	19	4	20		15 065,80
	Senojo genotipo Lietuvos juodmargiai	1		0	7	2	7		5 273,03
LSMU Gyvulininkystės institutas	Žemaitukai	1	20	4	30	4	50	1748,58	87 429,00
	Vietinės kiaulės	1	20	3	80	5	100	390,44	39 044,00
	Lietuvos baltosios kiaulės	1	48	4	168	4	216		84 335,04
	Vietinės šurkščiavilnės avys	1	27	4	83	4	110	188,08	20 688,80
	Lietuvos vietinės pieninės ožkos	1	4	2	10	3	14	396,16	5 546,24
	Vištinės žąsys	1	50	3	100	3	150	53,10	7 965,00
UAB „Lietuvos žirgynas“	Žemaitukai	1	43	3	37	3	80	1748,58	139 886,40
	Stambieji žemaitukai	2	40	4	140	10	180		314 744,40
	Lietuvos sunkieji	2	16	4	29	7	45		78 686,10
	Senojo genotipo trakėnai	2	82	6	150	10	232		405 670,56
UAB „Genetiniai ištekliai“	Lietuvos juodgalvės avys	1	30	5	751	12	781	188,08	146 890,48
	Vietinės šurkščiavilnės avys	1	4	1	26	1	30		5 642,40
		Iš viso							1 398 298,20

Lietuvos ūkinių gyvūnų
genetinių išteklių išsaugojimo programos
2 priedas

SU LIETUVOS ŪKINIŲ GYVŪNŲ GENETINIŲ IŠTEKLIŲ IŠSAUGOJIMU *EX SITU* SUSIJUSI VEIKLA

Genetinės medžiagos kolekcijų sudarymas					Sukauptos užšaldytos genetinės medžiagos palaikymas			Iš viso lėšų, Eur
subjektas	saugojimas <i>ex situ</i>	numatomas sukaupti kiekis, vnt.	įkainis, Eur	lėšų poreikis, Eur	užšaldytos spermos šiaudeliai, vnt.	įkainis metams, Eur	lėšų poreikis užšaldytai genetinei medžiagai, vnt., Eur	
LSMU Gyvulininkystės institutas	Kuilių spermos užšaldymas	3 004	1,01	3 034,04	57 600	0,297	17 107,2	21 663,74
	Eržilų spermos užšaldymas	0	5,71	0				
	Avinų spermos užšaldymas	250	2,85	712,5				
	Bulių spermos užšaldymas	1 500	0,54	810,00				
	Embrionų užšaldymas	4	200,42	801,68	81	0,297	24,06	825,74
	Ovocitų užšaldymas	0	100,5	0	24	0,297	7,13	7,13
	Galvijų kilmės patikrinimas	16	42,28	676,48				676,48
	Arklių kilmės patikrinimas	22	61,4	1 350,8				1 350,8
	DNR išskyrimas ir užšaldymas	20	25,2	504				504
UAB „Lietuvos žirgynas“	Eržilų spermos užšaldymas	2 000	5,71	11 420	18 772	0,297	5 575,28	16 995,28
Iš viso				19 309,5			22 713,67	42 023,17

**PROGRAMOJE SAUGOMI ŪKINIŲ GYVŪNŲ *IN SITU* SKAIČIAI PAGAL VEISLES IR SELEKCINIŲ BRANDUOLIŲ SKAIČIUS
PRIEŠ TAI BUVUSIAIS METAIS IR PLANAS EINAMIESIEMS METAMS**

Veislė	Ūkinių gyvūnų skaičius			Selekcinių branduolių skaičius		
	2022 m.	2023 m.	skirtumas	2022m.	2023 m.	skirtumas
Žemaitukai	130	130	0	2	2	0
Stambieji žemaitukai	180	180	0	2	2	0
Lietuvos sunkieji arkliai	45	45	0	2	2	0
Senojo lietuviškojo genotipo trakėnai	232	232	0	2	2	0
Šemieji galvijai	35	35	0	1	1	0
Baltnugariai galvijai	20	20	0	1	1	0
Senojo genotipo Lietuvos žalieji galvijai	20	20	0	1	1	0
Senojo genotipo Lietuvos juodmargiai galvijai	7	7	0	1	1	0
Vietinės kiaulės	100	100	0	2	1	-1
Lietuvos baltosios kiaulės	216	216	0	2	1	-1
Vietinės šiurkščiavilnės avys	140	140	0	2	2	0
Lietuvos juodgalvės avys	781	781	0	1	1	0
Lietuvos vietinės pieninės ožkos	14	24	10	1	1	0
Vištinės žąsys	150	150	0	1	1	0

PROGRAMOJE KAUPIAMA ŪKINIŲ GYVŪNŲ GENETINĖ MEDŽIAGA *EX SITU* PAGAL RŪŠIS IR SUKAUPTOS GENETINĖS MEDŽIAGOS PALAIKYMAS PRIEŠ TAI BUVUSIAIS METAIS IR PLANAS EINAMIESIEMS METAMS

Genetinė medžiaga (gamyba)	Kaupiama genetinė medžiaga			Sukauptos užšaldytos genetinės medžiagos palaikymas		
	2022 m.	2023 m.	skirtumas	2022 m.	2023 m.	skirtumas
Kuilių spermos užšaldymas	3 004	3 004	0	60 075	76322	16 247
Eržilų spermos užšaldymas	0	0	0			
Avinų spermos užšaldymas	250	250	0			
Bulių spermos užšaldymas	1 500	1 500	0			
Embrionų užšaldymas	4	4	0	77	81	4
Ovocitų šaldymas	0	0	0	24	24	0
Galvijų kilmės patikrinimas	15	16	1	0		
Arklių kilmės patikrinimas	19	22	3	0		
DNR išskyrimas ir užšaldymas	20	20	0	0		0

**VEISLĖS, ĮTRAUKTOS Į LIETUVOS ŪKINIŲ GYVŪNŲ GENETINIŲ IŠTEKLIŲ
IŠSAUGOJIMO PROGRAMĄ, APIBŪDINIMAS**

(data)

Veislės pavadinimas: _____

Rūšies pavadinimas: _____

Pirminis vietinės veislės pavadinimas			
Kiti veislės pavadinimai			
Vieta			
Asociacija	Pabraukti:	Įkurta	Neįkurta
Kilmės ir kūrimo aprašymas	Įkūrimo metai:		
Populiacijos dydis	Metai:	Gyvūnų skaičius:	
Efektyvios populiacijos dydis N_e			
Reprodukinių gyvūnų skaičius, vnt.	Kergimui naudojami patinai		
	Dirbtiniam sėklinimui naudojami patinai		
	Veislinės patelės		
Grynuoju veisimu veisiamų patelių proc.			
Suaugusio gyvūno duomenys	Rodiklis	Patinas	Patelė
	Aukštis ties ketera, cm		
	Gyvasis svoris, kg		
Laikytojų skaičius			
Pagrindinė produkcija, vnt. ir pardavimo kaina (pvz., mėsa, pienas) ir vidutinis produktyvumas			
Unikalūs požymiai (pvz., atsparumas ligai, produktyvumo rodikliai, išskirtiniai eksterjero požymiai)			
Tipinės laikymo sąlygos, šėrimas ir kt.			
Saugojimas	<i>In situ</i> : Taip / Ne	<i>Ex situ</i> : Taip / Ne	Kriokonservavimas: Taip / Ne

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-645](#), 2012-08-02, Žin., 2012, Nr. 94-4859 (2012-08-09), i. k. 1122330ISAK003D-645

Dėl žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 3D-58 "Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo" pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-505](#), 2013-07-11, Žin., 2013, Nr. 75-3804 (2013-07-13), i. k. 1132330ISAK003D-505

Dėl žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 3D-58 "Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo" pakeitimo

3.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-72](#), 2014-02-04, paskelbta TAR 2014-02-04, i. k. 2014-01012

Dėl žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 3D-58 „Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo“ pakeitimo

4.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-928](#), 2014-12-04, paskelbta TAR 2014-12-05, i. k. 2014-19065

Dėl žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 3D-58 „Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo“ pakeitimo

5.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-920](#), 2015-12-11, paskelbta TAR 2015-12-11, i. k. 2015-19675

Dėl žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 3D-58 „Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo“ pakeitimo

6.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-212](#), 2017-03-29, paskelbta TAR 2017-03-29, i. k. 2017-05058

Dėl žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 3D-58 „Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo“ pakeitimo

7.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-51](#), 2018-02-01, paskelbta TAR 2018-02-01, i. k. 2018-01618

Dėl žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 3D-58 „Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo“ pakeitimo

8.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-160](#), 2019-03-20, paskelbta TAR 2019-03-20, i. k. 2019-04331

Dėl žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 3D-58 "Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo“ pakeitimo

9.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-21](#), 2020-01-15, paskelbta TAR 2020-01-15, i. k. 2020-00622

Dėl žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 3D-58 "Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo“ pakeitimo

10.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-608](#), 2020-08-18, paskelbta TAR 2020-08-18, i. k. 2020-17513

Dėl žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 3D-58 "Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo“ pakeitimo

11.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-138](#), 2022-02-25, paskelbta TAR 2022-02-25, i. k. 2022-03778

Dėl žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 3D-58 „Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo“ pakeitimo

12.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-823](#), 2022-12-16, paskelbta TAR 2022-12-16, i. k. 2022-25777

Dėl žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 3D-58 „Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo“ pakeitimo

13.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-731](#), 2023-11-09, paskelbta TAR 2023-11-09, i. k. 2023-21795

Dėl žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. 3D-58 „Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo“ pakeitimo